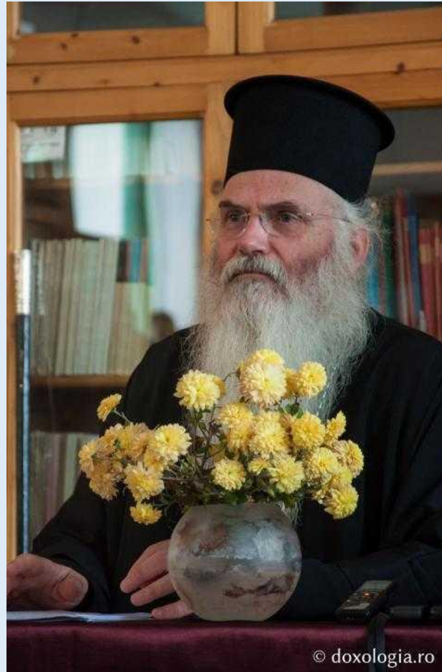
Doamne și Stăpânul vieții mele…

Predici la Duminica a IV-a a Sfântului şi marelui Post (a Sfântului Ioan Scăra-rul)(8. Triod):

https://www.academia.edu/42628550/Predici_la_Duminica_a_IV-a_a_Sf%C3%A2ntului_%C5%9Fi_marelui_Post_a_Sf%C3%A2ntului_Ioan_Sc%C4%83rarul_4._Triod_

https://archive.org/details/predici-la-duminica-a-iv-a-a-sf.-ioan-s

***

Materiale despre Triod:

https://independent.academia.edu/emystea/Triod

https://archive.org/details/@steaemy?query=Triod

&&&

† Nicolae, mitropolit de Mesoghéia şi Lavreótica: Doamne și Stăpânul vieții mele…

(fragmente)

Am ajuns, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi la sfârşitul celei de a IV-a săptămâni din Postul mare şi deja batem la poarta celei de a V-a săptămâni şi urmează cea de a VI-a săptămână, aşa-numita săptămâna mută [1]. Cu alte cuvinte, în trei săptămâni începând de astăzi, mai întâi dacă Dumnezeu voieşte, vom sărbători străluci-toarea şi marea sărbătoare a [Sfintelor] Paşti.

Pe măsură ce zilele se scurg repede, Biserica ne prezintă toate aceste „bucate" duhovniceşti în faţa noastră, îngrijindu-se ca ceva să ofere cu fiecare prilej sufletului nostru şi să-l împlinească pe fiecare dintre noi, care însetează după ceva diferit, care este flămânzit şi doreşte cu ardoare ceva adevărat. Nu se cuvine în nici un caz ca acest mare Post, în trecerea lui, să ne lase să fim aceiaşi. Ceva trebuie să se petreacă. Este nedrept pentru noi înşine să treacă şi această perioadă neexploatată. Deoarece acest fapt implică pericolul ca să vină şi un alt Post mare, anul viitor, şi un altul în următorul an şi sub nici o formă să nu se schimbe calea vieţii noastre, să nu se transforme starea sufletului nostru.

Sfântul Ioan şi „Scara"

Duminica a IV-a din Postul cel mare, Biserica noastră o consacră unui Sfânt necunoscut, dar foarte mare, adică Sfântului Ioan, autorul cărţii Scara. Sfântul acesta este necunoscut, deoarece nu există un alt izvor de informaţii despre conţinutul vieţii sale decât numai ceea ce este cuprins în această minunată carte, pe care Biserica o consideră atât de valoroasă duhovniceşte, încât, în tipicul ei, să reprezinte coloana vertebrală a lecturilor patristice din fiecare an, în timpul Postului celui mare. Această carte a fost găsită cândva în biblioteca mănăstirii [Sfânta Ecaterina] din Sinai şi a dezvăluit măreţia unui, până atunci, necunoscut, dar foarte important Sfânt al Bisericii. Cartea aceasta se numeşte Scara, pentru că arată calea treptată a sufletului, pas cu pas, de la cele de jos spre cele mai înalte, la nivelul dobândirii virtuţilor.

---

[1] *Referitor la această denumire a celei de a VI-a săptămâni în tradiţia populară grecească se dau mai multe explicaţii. Una dintre ele este că în această săptămână preoţii promovau, în vechime, o perioadă de odihnă înainte de începerea Săptămânii celei mari. De aceea, slujbele nu mai erau săvârşite în parohii după toată rânduiala tipicului, fapt pentru care nici clopotele nu mai băteau, deşi respectiva rânduiala, cu anumite excepţii, este asemănătoare cu celelalte săptămâni anterioare. O altă explicaţie este dată de faptul că în vinerea celei de a VI-a săptămâni din Postul cel mare nu se mai citeşte Acatistul Bunei Vestiri. Aşa cum am precizat şi în două note anterioare (...), practica acestui Acatist în Biserica Ortodoxă din Grecia este ca să se spună împărţit în patru stări, în primele patru vineri din Postul mare, şi apoi în întregime, în vinerea a V-a din acelaşi Post. (n. trad.)*

Virtuţile ar putea să fie deosebite în morale, în duhovniceşti, în virtuţi ale harului dumnezeiesc sau, după cum sunt dezvăluite de către Sfinţii Părinţi, în virtuţi tainice. Pentru toate aceste virtuţi are atât de multe şi atât de frumoase şi atât de amănunţite şi minuţioase descrieri această admirabilă carte a Scării, încât sunt sigur că unii dintre voi veţi începe citirea ei.

Aproximativ acum două săptămâni, cu totul neaşteptat, a venit cineva să se mărturisească şi mi-a menţionat că citeşte o carte care se numeşte Scara. Trec, îmi spunea, prin cumplite ispite şi dificultăţi, dar ce carte extraordinară este, cât este de impresionantă, de cuprinzătoare, de revelatoare! Este ca şi cum îmi fotografiază colţurile ascunse ale sufletului. Şi cât este de ciudat! Persoana care mi-a recomandat-o este adâncită în atracţiile vieţii lumeşti. Profesia sa şi condiţiile sale de viaţă se află într-o situaţie cu totul diametral opusă faţă de viaţa oamenilor cărora li se adresează cartea, adică monahilor şi, fireşte, nu celor cu viaţă de obşte, ci celor ce duc un mod isihast de viaţă.

Aşadar, vă îndemn pe voi toţi, dacă aveţi posibilitatea, să aruncaţi o privire în această carte.

Poate că sufletul nostru se entuziasmează şi se lasă cuprins de dorinţa de a trece de la o privire fugitivă la citirea atentă a cărţii, iar din acest punct spre direcţii duhovniceşti realmente de neconceput. Se poate, de asemenea, dacă nu suntem pregătiţi, să fim dezamăgiţi. Dacă vom conştientiza măreţia perspectivei noastre şi pe această măreţie promovăm realitatea vieţii noastre fără smerenie, atunci ne va stăpâni dezamăgirea. Unde ar fi trebuit să fim şi unde ne aflăm! Cât de sus, în ce condiţii ar fi trebuit să se desfăşoare viaţa noastră şi, în fine, ce alegeri facem în această lume!

Scopul în calea noastră duhovnicească este asemănarea noastră cu Dumnezeu, care asemănare se realizează prin viaţa virtuoasă. Virtutea este un cuvânt general, care se explică prin virtuţi luate fiecare în parte. Nu are de-a face atât de mult cu trăirile şi experienţele, ci cu ceva oarecum mai practic, oarecum mai zilnic, care reprezintă roada vieţii duhovniceşti. Viaţa noastră duhovnicească poate să aibă elementele cultului exterior, poate să fie dominată de carac-teristicile cuvântului duhovnicesc, poate să ne îndemne la citirea cuvântului lui Dumnezeu, la vorbirea despre cele duhovniceşti, la faptul de a avea obiceiuri duhovniceşti şi cunoştinţe teologice, însă, dacă mâinile noastre nu sunt pline de roade, dacă viaţa noastră nu este împodobită cu anumite virtuţi, atunci mărturia noastră face mai degrabă pagubă şi dezastru se petrece mai curând în sufletul nostru.

Prin urmare, este nevoie să existe treptele anumitor virtuţi, care conduc sufletul nostru de la modul lumesc de gândire şi vieţuire la stările cereşti despre care Biserica ne vorbeşte permanent cu atâta credinţă, cu atâta iubire, cu atâta dispoziţie de a ne face părtaşi ai acestor mari binecuvântări.

De unde, aşadar, să intrăm în această arenă a virtuţilor, pe care poartă să pătrundem în acest spaţiu al vieţii practice, de unde să începem urcuşul, adică să urmăm treptele care ne vor duce pe culme? Ce să folosim ca pretext?

Există o rugăciune, pe care sunt sigur că cei mai mulţi dintre noi o cunosc. Este o rugăciune caracteristică Postului celui mare, pe care o rostim doar în această perioadă. Este o rugăciune de pocăinţă, care deschide orizonturile noastre, o rugăciune care există în toate slujbele, fără excepţie. De altfel, este întâlnită în unele slujbe şi de două ori. Este o rugăciune pe care tocmai am rostit-o. ***Ea este o rugăciune foarte veche, însă, care descrie foarte adânc sufletul omenesc şi lupta lui, taina şi perspectiva lui.*** Este **rugăciunea Sfântului Efrem [Sirul].**

Voi spune rugăciunea respectivă: ***Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie. Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, slugii Tale. Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin.***

Această rugăciune este atât de scurtă, dar atât de cuprinzătoare! Desigur, după tipicul Bisericii, nu se rosteşte pur şi simplu, ci este însoţită de metanii. În mănăstiri, dacă oare aţi mers, este ţinut cu exactitate tipicul acesta, aşa cum se consemnează în rânduielile slujbelor şi în Ceaslov. Se spune acolo că facem trei metanii după fiecare stih, apoi facem doisprezece metanii mici, repetăm ultima parte şi facem iarăşi o metanie mare.

- ⇒ *Adică, rostim Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie, şi, terminând această primă parte, facem o metanie culcată la pământ, dintre cele mari şi adânci.*
- ⇒ *Continuăm cu cea de a doua parte, Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, slugii Tale, şi facem cea de a doua metanie.*

⇒ *Spunem ultima parte, Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin, şi urmează cea de a treia metanie.*

⇒ *Şi apoi, în mod tacit, zicând Doamne miluieşte sau Milostiv fii mie, păcătosul, facem douăsprezece metanii mici încrucişate* [2]. *Acest lucru se face în mănăstiri.*

⇒ *Şi repetăm ultima parte a rugăciunii, Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin, după care facem o altă metanie mare* [3].

Toate acestea le facem, astfel încât nu doar gândirea noastră, nu doar sufletul nostru să înţeleagă această rugăciune, ci chiar şi trupul nostru. Cu alte cuvinte, întregul nostru sine să o înţeleagă. Este o rugăciune importantă. Ea reprezintă poarta, calea şi sfârşitul pentru oricine are agilitatea duhovnicească de a valorifica acest conţinut al ei şi de a dori să o împlinească în viaţa sa.

Prin urmare, să facem o scurtă interpretare şi analiză a acestei rugăciuni, să ajungem la patru observaţii care nu sunt atât de evidente, să reţină fiecare mesajul său şi, în felul acesta, să o ia însoţitor în această seară la casa lui.

Dătătorul, Călăuzitorul, Apărătorul, Domnul. Doamne şi Stăpânul vieţii mele […], aşa îl chemăm pe Dumnezeu. Doamne, Tu Care eşti Stăpânul, Care stăpâneşti şi domneşti în viaţa mea. Această exprimare este luată din cartea Înţelepciunea lui Sirah [4], în care există şi o altă referinţă asemănătoare: Doamne şi Dumnezeul vieţii mele [5]. Domnul este Dătătorul vieţii, Cel ce dă viaţa. Domnul este Călăuzitorul

---

[2] *Adică în faţă, la dreapta şi la stânga, (n. trad.)*

[3] *În tradiţia românească, s-a generalizat următoarea practică a săvârşirii rugăciunii Sfântului Efrem Sirul: la început, se face câte o metanie mare după fiecare parte a rugăciunii, apoi se spun stihurile Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul; Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul; Cel ce m-ai zidit, Dumnezeule, mântuieşte-mă; şi Fără de număr am greşit, Doamne, iartă-mă, însoţite cu o închinăciune sau metanie mică. Aceste stihuri se spun de trei ori, ceea ce înseamnă că trebuie făcute 12 închinăciuni. La finalul acestor închinăciuni se repetă rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, făcându-se câte o închinăciune după prima şi cea de a doua parte, iar după cea de a treia parte se face o metanie mare. (n. trad.)*

[4] *Este vorba despre Cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah sau Ecclesiastul (Ecclesiasticul), scriere din Vechiul Testament. în versetul 1 din capitolul 23 al acestei Cărţi întâlnim formularea Doamne, Părintele şi Stăpânul vieţii mele. (n. trad.)*

[5] *Vezi Ecclesiastul 23: 4: Doamne, Părintele şi Dumnezeul vieţii mele. (n. trad.)*

vieţii, Cel ce călăuzeşte viaţa. Domnul este Apără-torul vieţii, după cum spune psalmistul [Psalmul 26: 1 (2)]. Domnul este Cel căruia îi aparţine viaţa noastră.

Începem rugăciunea noastră mărturisind cu toate celulele fiinţei noastre că Dumnezeu este Domnul sufletului nostru. Este ca şi cum spunem că eu nu doresc să-mi stăpânesc sufletul, ci doresc ca Dumnezeu să regleze toate amănuntele sufletului meu, El să lumineze toate ungherele lui. El să aibă pretutindeni dreptul Său şi în fiecare punct al sufletului să se adeverească dreapta Lui prezenţă.

În mâinile Tale, soarta mea, spune altundeva psalmistul [Psalmul 30:15(16)]; adică în mâinile Tale se află deznodămintele vieţii mele, cu alte cuvinte, toată viaţa noastră, din prima clipă şi până la sfârşitul ei, evenimentele care au loc de-a lungul ei, cunoştinţele cu persoanele pe care le întâlnim, şansele mântuirii pe care le avem, ispitele prin care trecem, toate sunt elemente care se găsesc sub privirea lui Dumnezeu, pe care noi putem să I le dăruim, astfel încât El să se îngrijească de modul cel mai potrivit în care să le înfruntăm sau să le abordăm.

Aşadar, începem rugăciunea noastră cu această mărturisire, şi anume, în primul rând, că viaţa noastră nu ne aparţine, ceea ce reprezintă un lucru extraordinar. Gândiţi-vă la el!

Iar în al doilea rând, că ea îi aparţine lui Dumnezeu în totalitatea ei, în fiecare amănunt al ei, în fiecare fază a ei şi pe de-a întregul. Să vă imaginaţi că sinele vostru şi viaţa voastră sunt zidite pe această realitate, că viaţa mea este un dar făcut mie, pe care îl întorc cu propria mea voinţă şi liberul meu arbitru Dăruitorului meu, Care este Hristos. Şi El o guvernează! Merg seara la culcare şi dorm. Nu mă interesează nimic. Nu mă tem nici de încercările mele, nici de ispitele mele, nici de sfârşitul meu, nici de sfârşitul persoanelor mele iubite, deoarece viața lor este şi viața mea, iar viaţa noastră, a tuturor, îi aparţine lui Dumnezeu. Aşa începem, altfel spus, cu această deschidere, cu această dăruire, cu această libertate, grăind Doamne şi Stăpânul vieţii mele.

Trândăvia

Sunt patru lucruri pe care să nu le îngădui, Doamne, ca să se petreacă în interiorul meu, şi anume, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert. Cu alte cuvinte, să nu îngădui, Doamne, să existe în interiorul meu o stare de trândăvie, de lene, de indolenţă, de nepăsare, de indiferenţă, de silă. Acest lucru înseamnă trândăvia, adică să fiu trândav, leneş, fără vibraţii interioare,

fără dinamism în sufletul meu, altfel spus, un amorţit, un ofilit, fără interes faţă de cele duhovniceşti.

Această stare este o boală cumplită, mai ales în epoca noastră. De multe ori vedem tineri cuprinşi de silă, probabil obosiţi sau mai degrabă, să spun deschis, plictisiţi, fără dispoziţie, fără sevă, fără entuziasm. Nu putem să avansăm în acest fel.

Se spune în înţeleapta carte a Scării că trândăvia este element cuprinzător al morţii, adică este ceva care aminteşte omului de moarte. Cum este posibil ca să progreseze în viaţă unul care se distinge prin lene? De aceea şi nepăsarea, adică această indiferenţă faţă de cele duhovniceşti, este considerată de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii noastre ca unul dintre cele şapte păcate de moarte, catastrofale pentru sufletul nostru.

***

Acum câteva zile a venit un tânăr, care m-a căutat, pentru a vedea ce vom face cu Dumnezeiasca Împărtăşanie şi cu [Sfânta Taină a] Mărturisirii.
- Ce faci pentru Dumnezeu, am întrebat, fiul meu?
- Nu am poftă de nimic, mi-a răspuns. Nu pot să fac ceva.
- Nu faci, am adăugat, puţină rugăciune?
- Nimic. Un semn al Sfintei Cruci şi cad în pat.
- De ce? Care este motivul? Ce te împiedică? Ce te constrânge şi te face să fii atât de zgârcit faţă de Dumnezeu?
- Mă simt obosit, Părinte.
- Dimineaţa, însă, când eşti odihnit?
- Nu pot, mă grăbesc. Mă scol, dar amân facerea rugăciunii. Spun: „De mâine”. Nu am dispoziţie. Nu ştiu ce mă deranjează.

Acest lucru este nepăsarea. Această stare este trândăvia. Acest fapt cere silinţă şi străduinţă pentru a fi combătut. Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea (Matei 11:12). Cei ce ştiu să se silească, să exerseze, să insiste, să se străduiască, ei răpesc Împărăţia lui Dumnezeu. Cei ce sunt trândavi, sunt leneşi, care nu pot, care se predau în felul acesta sinelui lor relaxat, ei rămân fără gusturi, fără roade.

Pe scurt, acest lucru înseamnă că fără luptă, fără asceză, lucrurile nu vor putea să urmeze calea cea bună pentru sufletul nostru.

Iată motivul pentru care începem rugăciunea noastră din Postul mare, cerând ca Dumnezeu să nu îngăduie trândăvia, nepăsarea şi lenea în sufletul nostru.

Grija de multe

[De asemenea, cerem ca Dumnezeu să nu îngăduie ca să ne cuprindă] duhul grijii de multe. Dacă trândăvia înseamnă ca cineva să se piardă în nimic, grija de multe este cu totul opusă, adică să se risipească cineva în toate, să-şi vâre nasul pretutindeni şi în toate, altfel spus, să dorească să le înveţe cineva pe toate.

Zice unul dintre Sfinţii Părinţi: urăsc patima josnică a grijii de multe, cu alte cuvinte, [urăsc] această patimă a grijii de multe care mă face să mă târăsc pe jos, pentru că lucrul acesta vrea să-l indice josnicia, adică târârea pe jos.

Această patimă se întâlneşte printre creştini. Noi citim mai uşor o revistă religioasă de vâlvă decât Scara. Urmărim mai uşor o emisiune de scandal la televizor decât să participăm la o priveghere. Aceasta este grija de multe, adică să fii curios, să răscoleşti viaţa celui de lângă tine, ca şi cum să-i vezi cele intime ale fiinţei sale, să-i descoperi tainele fără nici un motiv. Cu alte cuvinte, să laşi de-o parte comoara şi să te împiedici în gunoaie. Acest fapt provoacă o risipire, o împrăştiere şi, în felul acesta, sufletul nu se concentrează.

Cerem, aşadar, ca Dumnezeu să nu îngăduie ca această patimă să se cuibărească în noi, căci, după Sfântul Ioan Scărarul, ea răceşte fierbinţeala sufletului, altfel spus, coboară temperatura lui şi nu poate să se încălzească, astfel încât să funcţioneze cu entuziasm şi profunzime.

[…]

Grăirea în deşert

Cea de a patra patimă este grăirea în deşert, adică duhul flecărelii, al indiscreţiei, al iubirii de grăire în deşert.

Ce vrea să spună grăirea în deşert? Bârfă. Vorba nefolositoare. Există ceva care se numeşte vorbirea de sine, adică să vorbeşti despre tine însuţi, ceea ce este un lucru rău. Există altceva care se numeşte lauda de sine, altfel spus, să începi a te lăuda tu însuţi, ceea ce reprezintă o altă boală. Există o altă patimă care se numeşte trăncăneala [6], adică să vorbeşti fără întrerupere, iar celălalt să nu poată lua cuvântul pentru a spune ceva.

---

[6] *Sau multa vorbărie, sporovăială, faptul de a spune vrute şi nevrute. (n. trad.)*

Însă, există şi ceea ce se numeşte grăirea în deşert, ceea ce înseamnă să spui prostii sau lucruri nefolositoare, cuvinte care nu sunt de folos, care nu oferă nimic. Adesea mărturisim că am fost şi am pierdut timpul în zadar. Am vorbit între noi şi nerozii. Nu se cuvine să facem un asemenea lucru.

Biserica şi Sfinţii noştri ne îndeamnă ca să nu iasă din gura noastră un cuvânt deşert, adică fără viaţă, neesenţial, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuinţă (Efeseni 4: 29).

Vă invit să ne imaginăm, iarăşi, că viaţa noastră se zideşte pe cuvinte cuprinzătoare, esenţiale. Aşadar, ea să nu aibă nici ghimpele cuvântului inutil, adică nefolositor, nici pe cel al cuvântului indiscret, nici pe cel al cuvântului blamator, nici pe cel al cuvântului exagerat, ci să fie o gură curată, un cuvânt cinstit, foarte curat. Dacă nu greşeşte cineva în cuvânt, spune Sfântul apostol Iacov în Epistola sa, acela este bărbat desăvârşit (3: 2). Cel ce are gură curată şi nu greşeşte cu gura lui, acela atinge deja starea desăvârşirii duhovniceşti.

În consecinţă

Îi cerem lui Dumnezeu să nu îngăduie în sufletul nostru prezenţa acestor patru slăbiciuni, de fapt, prin această rugăciune Îi cerem înlocuirea lor cu patru virtuţi. În locul grăirii în deşert să ne dea generozitatea şi zelul sfânt, în locul indiscreţiei să ne dea discreţia, degajarea şi cumpătarea, în locul iubirii de grăire în deşert să ne dea concilierea şi nobila modestie, şi, finalmente, în locul flecărelii să ne dea tăcerea şi vorba dreasă cu sare (Coloseni 4: 6).

Totuşi, Sfântul Efrem Sirul nu cere în renumita sa rugăciune doar izbăvirea de cele mari patru patimi la care ne-am referit mai înainte, ci cere de la Domnul şi darul a patru mari virtuţi: duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei.

[…]

Greşelile mele şi osândirea fratelui

Şi rugăciunea continuă: Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu. Cu alte cuvinte, dă-mi, [Doamne,] marea binecuvântare ca, în loc să mă ocup cu greşelile ipotetice şi slăbiciunile fratelui meu, să privesc realmente propriile mele greşeli.

Spune, iarăşi, Sfântul Ioan Scărarul, a cărui zi de cinstire este astăzi, că chiar dacă ai trăi o sută de ani şi în fiecare zi ai vărsa lacrimi cât este apa râului Iordan, nu ai putea să speli greşelile tale reale, pe care, însă, niciodată nu le vei putea să le distingi.

Fiecare dintre noi să aibă simţământul unei elementare cunoaşteri de sine, cum că suntem stăpâniţi de slăbiciuni, de patimi, de păcate pe care le săvârşim fără încetare. Fiecare dintre noi are propria sa povară a patimilor şi a slăbiciunilor. Să se ocupe cu această povară! Acest lucru vrea să spună cunoaşterea de sine. Dăruieşte-mi, Doamne, să-mi văd greşelile mele. Adică, să-mi întrezăresc propriile mele greşeli şi să nu-l osândesc pe fratele meu şi să nu-l condamn în interiorul meu nici cu cuvântul, nici cu gândul şi judecata mea interioară.

Există un Sfânt dintre cei mai îndrăgiţi şi mai iubiţi Sfinţi contemporani, Sfântul Sava cel nou din insula Kalymnos. Un Sfânt care a adormit în anul 1948 [7]. A petrecut şi un timp al vieţii sale aici, în Atena. Insula Kalymnos îl cinsteşte în mod deosebit. Un Sfânt contemporan! A vieţuit puţin mai târziu după Sfântul Nectarie. Era un om foarte plăcut. Este un Sfânt foarte îngăduitor, îmbărbătător, iubitor de oameni, plin de simpatie şi înţelegere, indulgenţă şi iertare. Lumea venea în număr mare pentru spovedanie. Ierta toate păcatele. Totuşi, era necruţător pentru doua păcate. Unul era blasfemia şi înţelegem acest lucru. Celălalt era osândirea. L-ai osândit pe fratele tău şi îi spuneai acest lucru? Atunci îţi dădea un mare canon, şi anume, oprirea de la Dumnezeiasca Împărtăşanie. Posteşti, întreba el, dar tu îl devorezi pe fratele tău. Acest Sfânt, blând ca un mieluşel, nu putea să accepte patima osândirii. Mare păcat care roade însăşi existenţa comuniunii din Biserică. Unul îl mănâncă pe celalalt, îl bârfeşte, îl condamnă chiar în parohie, în casele noastre, la locurile noastre de lucru. Sunt dojenitori duri, observatori neiertători de greşeli, căutători insistenţi de abateri. Din nefericire, această boală este veche, gravă şi molipsitoare.

Cred că v-am obosit. A trecut timpul. Voi face un rezumat care descrie modul cel mai adânc de vieţuire şi raţiunea acestei rugăciuni, prin intermediul a patru observaţii. Daca vom fi atenţi, această rugăciune prezintă câteva caracteristici ascunse foarte interesante.

---

[7] *Biserica Ortodoxă din Grecia îl cinsteşte pe Sfântul Sava cel nou de două ori pe an, şi anume, la 5 decembrie şi în Duminica a V-a din Postul cel mare. Sfântul Sava este ocrotitorul insulei greceşti Kalymnos, unde a trăit în ultimii douăzeci de ani ai vieţii sale pe pământ, ca preot şi duhovnic al obştii de maici de la mănăstirea Tuturor Sfinţilor, încă din timpul vieţii sale, Sfântul Sava a fost cinstit ca un mare ascet, duhovnic, pictor de icoane şi făcător de minuni. (n. trad.)*

Rugăciunea Sfântului Efrem [Sirul] se concentrează asupra interiorului nostru. Prima caracteristică este că în enumerarea patimilor din rugăciune sunt evitate aşa-numitele patimi de moarte, ca ura, iubirea de plăceri senzuale, mânia, iubirea de arginţi şi altele, şi sunt menţionate câteva care sunt mai degrabă slăbiciuni umane obişnuite decât stări deformatoare în mod intens. Care este motivul pentru care sunt alese aceste patimi şi nu primele? Trândăvia şi grăirea în deşert nu vatămă pe altcineva decât doar pe omul care le are. Şi este atât de uman ca să fie cineva grijuliu sau să caute întâietatea. Cine, într-adevăr, nu le are cumva pe acestea în interiorul său? Răspunsul este că prin această rugăciune ne rugăm nu pentru denaturări pe care noi singuri trebuie să le înlăturăm, ci pentru slăbiciuni interioare pe care noi le cultivăm lăuntric şi înăbuşă libertatea noastră, iar ajutorul lui Dumnezeu ne este atât de necesar.

Această rugăciune are ca scop adunarea sinelui, adică faptul de a-şi veni cineva în sine. Dacă scopul nostru este îndreptarea noastră spre Dumnezeu, atunci se cuvine, în orice caz, să preceadă îndreptarea spre interiorul nostru: căci mintea care nu se împrăştie spre cele din afară, nici nu este stăpânită de simţurile faţă de lume, se întoarce spre sine, iar prin sinele său urcă la înţelesul lui Dumnezeu [8]. De aceea şi cele patru patimi pe care le aminteşte rugăciunea respectivă sunt patimi care nu par mari, dar au o acţiune dezastruoasă în interiorul nostru. Ele sunt patimi ale răspândirii gândirii şi ale împrăştierii inimii, patimi care risipesc bogăţia ei: trândăvia risipeşte timpul ei; grija de multe risipeşte adevărul ei, adică îndreptarea spre singurul lucru care trebuie [9]; iubirea de stăpânire risipeşte dragostea ei, legătura ei cu aproapele; iar grăirea în deşert risipeşte cuvântul ei. Toate, împreună, risipesc zestrea fiinţei duhovniceşti [a inimii], consumă puterea sufletului în cele neesenţiale. Atunci cugetarea devine împrăştiată în multe şi, în continuare, alunecoasă, după cum afirmă Sfântul Efrem [Sirul] într-un alt loc, adică alunecă, se sustrage, se pierde, se distruge.

Însă, dacă mintea se va aduna, atunci poate să se roage şi să se îndrepte spre Dumnezeu. Observaţi că şi dintre virtuţi [Sfântul Efrem Sirul] nu alege rugăciunea, pocăinţa, credinţa, înfrânarea, milostenia, postul, ci preferă virtuţi care liniştesc omul interior şi îl adună, după cum curăţia înăbuşă mişcările trupului, gândul smerit zvârcolirile egoismului, răbdarea surprinderile timpului şi dragostea supărările [venite din partea] semenilor. El alege pe unele dintre virtuţi şi pe altele

---

[8] *Sfântul Vasile cel mare, Epistola a II-a, în Patrologia Graeca 32,228 A. (n. trad.)*

[9] *Luca 10:42. Autorul se referă la partea Mariei, care, spre deosebire de sora ei Marta, şi-a ales ascultarea cuvântului Domnului Iisus Hristos, ceea ce înseamnă însetarea după împărăţia lui Dumnezeu, (n. trad.)*

dintre patimi. ***Cu alte cuvinte, el pune în evidenţă acele patimi care sunt foarte subtile şi reprezintă baza bolii sufletului şi acele virtuţi care constituie temelia învierii şi înălţării sale spirituale. Aceasta este prima caracteristică.***

Virtuţile ca daruri ale lui Dumnezeu

Cea de a doua caracteristică [este că] virtuţile din această rugăciune nu sunt prezentate ca o cucerire, ca o reuşită a omului, ci ca daruri ale lui Dumnezeu. Verbul folosit pentru dobândirea lor este a dărui. Nu se spune că voi încerca să le dobândesc, ci cel care se roagă le cere de la Dumnezeu ca daruri. ***Virtuţile sunt daruri. Nu sunt reuşite. Ele sunt roada harului, nu a luptei duhovniceşti. Această luptă exprimă conştiinciozitatea noastră. Este lucrul cel mai mic. Harul este lucrarea cea mai mare. Oricât am încerca noi, nimic nu vom reuşi fără harul lui Dumnezeu.*** Şi dacă aceste virtuţi nu ar fi fost rezultatul harului şi darurile lui Dumnezeu în viaţa noastră, atunci oricine le-ar fi avut, s-ar fi îndreptăţit să se laude. În timp ce acum, chiar dacă le ai, nu eşti îndreptăţit să te lauzi, deoarece răbdarea, dragostea, curăţia şi gândul smerit sunt daruri foarte mari pe care Dumnezeu le dă, în cele din urmă, celor ce depun, ca efort minim, încuviinţarea lor: Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai primit? (I Corinteni 4: 7).

«Duhul» ca mod de gândire şi vieţuire

Să avansăm la cea de a treia observaţie, adică la cuvântul duh (pneuma). Sfântul cuvios [Efrem Sirul] adaugă acest cuvânt patimilor şi virtuţilor, de pildă, el spune duhul trândăviei, nu simplu trândăvia. Şi apoi zice duhul curăţiei. Ce înseamnă acest cuvânt? Înseamnă să-mi dea Dumnezeu aşezarea, modul de gândire şi vieţuire, dorinţa puternică de a dori cu ardoare aceste virtuţi, de a urî aceste slăbiciuni, astfel încât pe această stare interioară şi dorinţă, pe acest fond, El să poată pune sămânţa virtuţii. ***Prin urmare, ceea ce ne este necesar şi [pentru care] ne rugăm este modul de gândire şi de vieţuire al virtuţii, adică duhul virtuţii, pentru ca Domnul să ne poată da virtutea însăşi, adică roada virtuţii.***

Slugă şi frate

Şi cea de a patra caracteristică este foarte frumoasă. Să spun rugăciunea, ca să observaţi două cuvinte: Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie! Nu voi comenta această parte. Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, slugii Tale! Aşa, Doamne împărate, dăruieşte-mi ca să-

mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu. În faţa lui Dumnezeu, creştinul este slugă, iar alături de aproapele său este frate. La acest lucru ne cheamă Biserica, nu doar în Postul cel mare, ci totdeauna. Să spunem: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem (Luca 17:10). În cele din urmă, cele bune pe care le facem sunt şi cele pe care se cuvine să le facem, deoarece suntem slugi netrebnice.

Sfântul apostol Pavel spune acest lucru, [dar şi ceilalţi Sfinţi apostoli, în propovăduirea lor, după cum se observă în Faptele Apostolilor şi Epistolele rămase de la ei, îndemnând ca] fiecare să simtă în faţa lui Dumnezeu smerenia slugii [10], iar alături de semenul său bucuria fratelui.

Dacă vom începe calea noastră duhovnicească în felul acesta, altfel spus, dacă o reformulăm în acest mod de gândire şi vieţuire şi în acest duh, atunci vom putea, iubiţii mei fraţi, să avansăm de la strădania trăirii morale, aşa cum am spus mai înainte, la starea virtuţilor [11]. Atunci Dumnezeu va da ca aceste virtuţi să distingă şi viaţa fiecăruia dintre noi, într-o anumită măsură, dar mai ales va da ca ele să înflorească în ogorul comunităţilor noastre duhovniceşti, adică al înseşi Bisericii noastre.

Dacă noi am trăi ca Biserică această curăţie, atunci nu ar mai trebui să vorbim despre curăţire. Când în Biserica noastră vor domni curăţia, gândul smerit, răbdarea şi dragostea, atunci ce loc mai are aşa-numita curăţire? Atunci nu am fi o Biserică de la care să revendice [unii] curăţire, ci am fi o societate care s-ar sătura de o mărturie autentică.

Am început spunând că ne-au mai rămas două săptămâni din Postul mare, adică două săptămâni de continuă binecuvântată înrâurire a sufletului nostru cu binecuvântarea acestei rugăciuni [a Sfântului Efrem Sirul] şi a adevărurilor cuprinse în ea. Să dea Dumnezeu ca rugăciunea Sfântului Efrem să fie o rugăciune pe care, deşi el a scris-o, însă, noi, ca Biserică şi persoane, să o trăim. O rugăciune care va ieşi din inima noastră, va ieşi, aşadar, şi din comportamentul vieţii noastre [12].

Atunci, pe măsură ce vom ajunge la [Sfintele] Paşti, sufletul nostru va fi pregătit şi curat, ca mormântul gol, de a-L primi pe Hristos cel Înviat. Prin urmare,

---

[10] *Sau a robului. (n. trad.)*

[11] *Cu alte cuvinte, la starea vieţuirii duhovniceşti, în care omul trece de respectarea legii morale şi se bucură de harismele Sfântului Duh. (n. trad.)*

[12] *Adică respectiva rugăciune va imprima şi modul de trăire al vieţii noastre. (n. trad.)*

Dumnezeu să dea binecuvântarea Sa bogată şi în perioada care a mai rămas din Postul mare, iar pe toţi să ne învrednicească să intrăm pregătiţi cu totul sau, mai degrabă, pe cât este cu putinţă pregătiţi, în acest canal binecuvântat, în acest transformator al Săptămânii celei mari, pentru ca să ajungem uniţi şi iubiţi în faţa lui Dumnezeu ca slugi, iar între noi ca fraţi, astfel încât să putem toţi, împreună, şi fiecare separat să-L întrezărim pe Cel Înviat. Amin".

(din: † Nicolae, mitropolit de Mesoghéia şi Lavreótica, De la lumea vieții cotidiene la adevărul veșniciei, Editura Egumeniţa, 2016)